

UNIVERSITETI I EVROPËS JUGLINDORE
УНИВЕРЗИТЕТ НА ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА
SOUTH EAST EUROPEAN UNIVERSITY

Faculty of Languages, Cultures and Communication

**MULTI
LINGUALISM**

as a Challenge
of a Linguistic,
Literary
and Cultural
Communication

Book of Proceedings

INTERNATIONAL
SCIENTIFIC MULTILINGUAL
CONFERENCE

19-20 September 2019
SEEU, Tetovo
North Macedonia

UNIVERSITETI I EVROPËS JUGLINDORE
УНИВЕРЗИТЕТ НА ЈУГОИСТОЧНА ЕВРОПА
SOUTH EAST EUROPEAN UNIVERSITY

*Faculty of Languages, Cultures and Communication &
Language Center*

Book of Proceedings

International Scientific Multilingual Conference

Multilingualism as a Challenge of a Linguistic,
Literary and Cultural Communication

19-20 September 2019, Tetovo, Republic of North Macedonia

2020, Tetovo

Organizing Committee

1. Andrew Godspeed (South East European University)
2. Arafat Shabani (South East European University)
3. Zeqir Kadriu (South East European University)
4. Meral Shehabi -Veseli (South East European University)
5. Brikena Xhaferi, (South East European University)
6. Gëzim Xhaferi (South East European University)
7. Veronika Kareva (South East European University)
8. Bujar Hoxha (South East European University)
9. Demush Bajrami (South East European University)
10. Agim Poshka (South East European University)
11. Besa Bytyqi (South East European University)
12. Rashid Emini (South East European University)
13. Elena Spirovska (South East European University)
14. Liljana Siljanovska (South East European University)
15. Blagojka Zdravkovska-Adamova (South East European University)
16. Fatmire Vejseli (South East European University)
17. Hajrulla Hajrullai (South East European University)
18. Merita Ismaili (South East European University)
19. Lumturije Bajrami (South East European University)
20. Vjosa Vela (South East European University)
21. Daniela Kirovska (South East European University)
22. Marjana Marjanoviç (South East European University)
23. Aleksandra Taneska (South East European University)
24. Luljeta Adili- Çeliku (University Kiril i Metodi)
25. Rufat Osmani (South East European University)
26. Basri Saliu (South East European University)
27. Kujtim Ramadani (South East European University)
28. Arta Toçi (South East European University)
29. Ketii Miteva – Markovikj (South East European University)
30. Neda Radosavleviq (South East European University)
31. Peter Rau (South East European University)

Scientific Committee

1. Andrew Goodspeed (South East European University, North Macedonia)
2. Gianni Belluscio (Universiteti i Kalabrisë, Kozencë, Italy)
3. Begzad Baliu (Universiteti i Prishtinës, Kosovo)
4. Bardhyl Musai (Universiteti i Tiranës, Albania)
5. Pavel Zgaga, (University of Ljubljana, Slovenia)
6. Paul Foster, (Montana State University, Billings, USA)
7. Nadezhda Stojkovic (University of Nis, Serbia)
8. Benjamin Keatinge (Trinity College Dublin, Ireland)
9. Nalan Eren Kenny (King’s Leadership Academy, Liverpool, United Kingdom)
10. Alan James (University of Klagenfurt, Austria)
11. Ece Dillioğlu (Trakya Üniversitesi, Turkey)

FJALA E HAPJES

Të nderuar të pranishëm, pjesëmarrës, organizatorë dhe staf i Universitetit të Evropës Juglindore, stafi i Fakultetit të Gjuhëve, Kulturave dhe Komunikimit, kolegë dhe studentë,

Është nder dhe kënaqësi që në emër të rektorit të Universitetit të Evropës Juglindore, Akademik prof. dr. Abdylmenaf Bexheti, ta shpall të hapur konferencën e parë Ndërkombëtare shkencore shumëgjuhësore me temë: Shumëgjuhësia, sfidë e komunikimit gjuhësor, letrar dhe kulturor.

Universiteti i Evropës Juglindore ka luajtur rol të rëndësishëm në ofertat e mësimdhënies cilësore në arsimin e lartë në tri gjuhë në Republikën e Maqedonisë së Veriut, si dhe në funksionimin e tij si institucion tri gjuhësor. Na gëzon fakti që në 18- vjeorin e themelimit të tij, organizon konferencë shkencore ndërkombëtare me temë për shumëgjuhësinë, si dhe e trajton shumëgjuhësinë si sfidë e komunikimit gjuhësor, letrar dhe kulturor.

E përshëndes iniciativën për realizimin e konferencës mbi shumëgjuhësinë si sfidë e komunikimit në linguistikë, letërsi dhe kulturë. Shumëgjuhësia në arsimin sipëror në shoqërinë tonë, nuk është vetëm fakt, por edhe sfidë për të cilën në vazhdimësi hapen tema të reja si dhe paraqitet nevoja për ekspertizë të punës kërkimore shkencore.

Në anën tjetër, hapat në vazhdim na orientojnë drejt digjitalizimit dhe definojnë si drejtime për ardhmërinë e Unionit Evropian, por edhe për funksionimin e përditshëm, ku shumëgjuhësia është kyçe. Gjuha është burim i kreativitetit njerëzor, pasurimit kulturor dhe bazë për struktura shoqërore komplekse. Në Ballkan jemi krenar për realitetin multi-etnik, multikulturor dhe multigjuhësor, por a investojmë mjaftueshëm për ruajtjen dhe avansimin e tij?

Në Evropë, gjithnjë e më shumë kemi shembuj të mbështetjes së avancuar të shumëgjuhësisë, nga të cilët duhet të marrim shembuj dhe të inspirohemi. Politikat dhe drejtimit për digjitalizim nga Komisioni Evropian janë të mbështetur me mjete financiale, të cilat janë në dispozicion për gjurmime shkencore dhe për bashkësitë profesionale.

Ndërmjet fushave të shumta ku është e nevojshme angazhimi i madh do t'i numëroja: korpuset gjuhësore digjitale, digjitalizim të historisë gjuhësore dhe kulturore, të cilat janë mjete për mbështetje të përdorimit të drejtë të gjuhëve, mjeteve në kontekst të mësimin të gjuhës, përkthimit cilësor, etj.

Shpresoj dhe dëshiroj që kjo konferencë, të jetë shtytje dhe iniciativë, e cila do të zhvillohet do të pasurohet në realizimin e pritshmërive të shkenctarëve, ekspertëve, studentëve, por edhe për shoqërinë në përgjithësi. Në drejtim të punës së sukseshme dhe të frytshme, uroj në forcimin e kontakteve tuaja, rritjen e bashkëpunimit mes institucioneve nga vini si dhe projekteve

dhe bashkëpunimeve të ndërsjellta me shpresë që kjo konferencë të arrijë edhe shumë edicione.

Prorektor:

Prof. dr. Vladimir Radevski

*

Почитувани гости, учесници, организатори, почитувани вработени на Универзитетот на Југоисточна Европа, на Факултетот за јазици, култури и комуникации, почитувани колеги и студенти,

Задоволство и чест ми е во името на ректорот на Универзитетот на Југоисточна Европа, акад. проф. д-р Абдулменаф Беџети, да ја прогласам за отворена Првата меѓународна научна конференција на тема „Мултилингвализмот – предизвик за јазична, книжевна и културна комуникација.“

Универзитетот на Југоисточна Европа одигра пионерска улога во понудата на квалитетна настава во високото образование на три јазика во Република Северна Македонија, но и во функционирањето како институција на три јазика. Радува фактот што на својата 18. година од постоењето организира меѓународна научна конференција за повеќејазичност и ја третира повеќејазичноста како предизвик на лингвистичката, литературната и на културната комуникација.

Ги поздравувам иницијативата и востановувањето на Конференцијата за повеќејазичност како предизвик во лингвистичката, литературната и културната комуникација. Повеќејазичноста во високото образование во нашето општество не е само факт туку и предизвик пред кого секојдневно се отвораат нови теми, а се јавува и потребата од експертиза и научноистражувачка работа.

Од друга страна, во тековните чекори кон дигитализација кои се дефинирани како насоки за иднината на Европската Унија, но и за реалното секојдневно функционирање, повеќејазичноста е клучна. Дигитализирана реалност нема смисла доколку таа не соодветствува на повеќејазичната реалност.

Јазикот е извор на човечката креативност, културно богатство и основа на комплексните општествени структури. На Балканот сме горди на повеќееетничката, повеќекултурната и повеќејазична реалност, но се поставува следново прашање: Дали правиме доволно за нејзино одржување и унапредување?

Во Европа имаме сè повеќе примери на напредно поддржување на повеќејазичноста од кои треба да земаме инспирација и пример.

Политиките и насоките за дигитализација од Европската комисија се поддржани со финансиски средства кои се на располагање на научноистражувачката и стручната заедница.

Помеѓу бројните и широки области во кои е неопходна многу голема ангажираност би ги вброил: дигитални јазични корпуси, дигитализација на јазичната и културна историја, алатки за поддршка на правилно користење и развивање на јазиците, алатки во контекст на учење на јазикот, квалитетен превод и слично.

Се надевам и пожелувам оваа Конференција да претставува поттик и иницијатива која ќе се развива и ќе се збогатува на задоволство на истражувачите, експертите, студентите, но и на општеството во целина.

Во насока на успешна и плодна работа, ви посакувам зацврстување на вашите контакти, зголемена соработка меѓу институциите од каде што доаѓате и заеднички проекти и соработка со цел оваа Конференција да доживее уште многу изданија.

Проректор:

Проф. Д-р. Владимир Радевски

*

Dear guests, participants, organizers, staff of the South East European University, staff of the Faculty of Languages, Cultures and Communications, colleagues and students,

It is my honour and pleasure to open the First International Multilingual Scientific Conference on Multilingualism as a Challenge to the Linguistic, Literary and Cultural Communication, on behalf of the Rector of the South East European University, Academician Prof. Dr. Abdulmenaf Bexheti.

The South East European University has played a pioneering role in offering quality higher education in three languages in the Republic of Northern Macedonia, but also in its functioning as an institution in three languages. We are pleased to ascertain that in its 18th year of existence, the university organizes an international scientific conference on multilingualism and treats multilingualism as a challenge of linguistic, literary and cultural communication.

On the other hand, the following steps direct us towards digitalization defined as direction for the future of the European Union as well as our everyday function where multilingualism functions as the key. We are proud of multiethnic, multicultural and multiannual reality in the Balkans, but do we invest enough in preserving and promoting it?

In Europe, there are increased examples of supporting and advancing multilingualism from which we should take good examples and be inspired.

Digitalization policies and guidelines are financially supported by the European Union and they are available for scientific, research and professional communities.

I would like to list the areas where greater engagement is needed and they are as follows: digital language corpora, digitalization of linguistic and cultural history, which are tools to support correct language use, in the context of language learning and qualitative translation, etc.

I hope that this Conference is an impetus and initiative, which will be developed and enriched in meeting the expectations of scientists, experts, students and of the society in general.

Wishing you successful and fruitful work, I encourage you to strengthen your contacts, increase cooperation between the institutions you come from, and engage in joint projects and cooperation in order to make this conference a traditional undertaking.

Pro-rector:

Prof. D-r. Vladimir Radevski

*

Verehrte Gäste, Teilnehmer, Organisatoren, wertgeschätzte Mitarbeiter aus der Südosteuropa-Universität, auch der Fakultät für Sprachen, Kulturen und Kommunikation, meine lieben Kolleginnen und Studierende,

Es erfüllt mich mit Befriedigung und Freude, wenn ich nun im Auftrag des Rektors der Südosteuropa-Universität, Akad. Prof. Dr. Abdulmenaf Bedzeti, die Erste internationale wissenschaftliche Konferenz zum Thema „Multilingualismus – Herausforderung für die sprachliche, literarische und kulturelle Kommunikation“ als eröffnet erklären darf.

Die Südosteuropa-Universität sucht eine Pionierrolle einzunehmen, wenn es um das Angebot einer qualitätvollen Lehre im Rahmen der Hochschulbildung geht, insbesondere durch Dreisprachigkeit, einzig in der Republik Nordmazedonien, was sich auch auf sie selbst als dreisprachig arbeitende Institution bezieht. So ist es besonders erfreulich, wenn nun just im 18. Jahre ihres Bestehens im eigenen Hause diese internationale wissenschaftliche Konferenz veranstaltet wird, die sich mit Mehrsprachigkeit befasst und diese auffasst als Herausforderung gleichermaßen auf den Gebieten von Linguistik, Literaturwissenschaft und Kultureller Kommunikation.

Wir begrüßen ausdrücklich dieses Projekt und diese Initiative, den Herausforderungscharakter des zentralen Themas der Mehrsprachigkeit in linguistischer, literarischer und kulturell-kommunikativer Hinsicht zu profilieren. In unserer Gesellschaft ist Mehrsprachigkeit auch in der

Hochschulbildung Fakt und Notwendigkeit, will heißen auch eine Herausforderung, die sich unter unterschiedlichen Gesichtspunkten tagtäglich uns stellt und Probleme aufwirft, so dass die Notwendigkeit von Expertisen auf Grundlage von Forschung und Wissenschaft auf der Hand liegt.

Darüber hinaus aber hat das Thema Mehrsprachigkeit auch in Hinsicht auf die sich entwickelnde Digitalisierung gerade im Rahmen der Europäischen Gemeinschaft und deren Zukunft bis in die alltäglichen Arbeitsprozesse hinein eine Schlüsselfunktion. Digitalisierte Wirklichkeit gelingt nicht, wenn sie sich nicht als mehrsprachige Wirklichkeit begreift.

Sprache und Sprechen sind Quellen menschlicher Kreativität, bilden kulturellen Reichtum und die Grundlagen komplexer gesellschaftlicher Strukturen. Auf dem Balkan sind wir stolz auf die multiethnischen, multikulturellen und mehrsprachigen Komponenten unserer Realität, wobei sich freilich immer die Frage stellt: Ob wir auch genug tun, diese auf dem nötigen Niveau und in notwendiger Fortentwicklung zu halten?

In Europa bieten sich immer mehr gute Beispiele einer intensiven Förderung von Mehrsprachigkeit, was uns Inspiration und Vorbild sein soll.

Die politischen Maßnahmen und die Ausrichtung der Digitalisierung seitens der Europäischen Kommission gewährleisten finanzielle Mittel, die für die Arbeit der Forschungs- und Wissenschaftsgemeinschaft auf den hier thematischen Feldern zur Verfügung stehen.

Von den zahlreichen und weitausgelegten Gebieten, auf denen gesteigerte Leistungen notwendig sind, seien nur diese genannt: Digitale sprachliche Korpusse, Digitalisierung der Sprach- und Kulturgeschichte, Handreichungen zur Förderung der regelgerechten Nutzung und Entwicklung der Sprachen, Handreichungen für den Spracherwerb, für qualitätsvolles Übersetzen usw.

Wir hoffen und wünschen an, dass diese Konferenz als starker Anstoß wirken möge und sich als Initiative entfaltet, die alle Forscherinnen, Expertinnen, Lernende und auch die weitere gesellschaftliche Öffentlichkeit zu bereichern vermag.

Zur Beförderung einer fruchtbaren und ergebnisreichen gemeinsamen Arbeit wünsche ich Ihnen vor allem Vertiefung der Kontakte, Mehrung der Zusammenarbeit auch zwischen den Institutionen, aus denen sie kommen, und die Etablierung gemeinsamer Projekte und Kooperationen, so dass diese heutige Konferenz noch viele weitere Auflagen wird erleben können.

Prorektor

Prof. Dr. Vladimir Radevski

*Punimet shkencore në gjuhën shqipe nga
Konferenca ndërkombëtare shkencore shumëgjuhësore*

Multilingualizmi, sfidë e komunikimit gjuhësor, letrar dhe kulturor

SHUMËGJUHËSIA - SFIDË DHE PASURIM

Shefkije ISLAMAJ
shefkije_islamaj@hotmail.com
Prishtinë, Kosovë

I

Ndiej kënaqësi të veçantë që gjendem këtu midis jush, ndërkaq praninë time këtu e përjetoj si mundësi për një përvojë të dobishme e shumë të rëndësishme në jetën time akademike, shkencore e mësimdhënëse.

Së pari dua të them se ne, prandaj edhe unë, që e shohim nga jashtë, kemi krijuar një përfytyrim krejtësisht të veçantë për Universitetin e Evropës Juglindore, për universitetin tuaj.

Universiteti juaj është i veçantë jo vetëm këtu në Tetovë, jo vetëm në Maqedoninë Veriore, por i veçantë edhe në krejt Ballkanin Perëndimor.

Të veçantë universitetin tuaj e bën emri i tij. Në emërtimin e tij janë përmbajtur përpjekjet dhe synimet e shqiptarëve, të maqedonasve dhe të etnive të tjera të Maqedonisë Veriore, për evropianizmin e të sotmes e të së ardhmes së tyre, për integrimet lartëdhëse evropiane.

Të veçantë këtë universitet e përbëjnë arritjet arsimore, shkencore dhe kulturore të çdoditshme të kuadrit të tij arsimor, të bashkëpunëtorëve të jashtëm të tij dhe posaçërisht të studentëve të tij të rregullt e me korrespondencë nga Maqedonia dhe nga vendet e tjera të rajonit.

Në universitetin tuaj kanë gjetë mundësinë, si të barabartë, edhe shumë studentë nga Kosova për të kryer studimet elementare, studimet master dhe studimet doktorale. Tashmë prej këtij universiteti kanë dalë edhe një varg studiuesish të shkencave albanologjike.

Por, universitetin tuaj të veçantë, në përgjithësi të veçantë, e bën edhe pluralizmi i tij gjuhësor, pluralizmi i tij kulturor. Kjo në të vërtetë është veçanësia, por kjo është edhe përparësia ose epërsia e këtij universiteti në Ballkanin Perëndimor e mund të thuhet edhe në Ballkanin në përgjithësi.

Shkrimtari i madh i Argjentinës Ernesto Sabato, me prejardhje arbëreshe nga nëna, me një rast ka thënë: “Përzierjet janë premtim i sukseseve në jetë”. Pluralizmi kulturor dhe gjuhësor ose përzierjet, si i quan Ernesto Sabato shumësinë e larminë e gjuhëve dhe të kulturave, krijojnë mundësinë për zhvillim e pasurim arsimor, dituror, kulturor, letrar e artistik, por edhe shoqëror e ekonomik. Me pluralizmin kulturor dhe gjuhësor mund të ndryshojmë veten dhe mund të ndryshojmë të tjerët. Sepse kush njih gjuhë, njih edhe kultura ose më mirë të thuhet kush njih shumë gjuhë e shumë kultura mund ta ndryshojë botën. E kuptueshme: